

Szóból szőtt szítán át Szauer Ágoston:
Kódolt krónika
Parnasszus Könyvek–
Hanga Kiadó, Bp., 2005.

Szauer Ágoston 2005-ös kötete kitűnő, a szerzőtől már megszokott, magas színvonalon kidolgozott verseket tartalmaz. A könyv olvastán eszembe jut Bokányi Péter, aki a költő verseinek olvastán „megkerülhetetlen fogalomnak” tartja a játékot. Ez a játék persze távolról sem könnyű dolog: nem „nyelvbűvészetéről” van szó, hanem a lényegközlés lehetetlenségéről, mely mintegy gúzsba köti az alkotót. Ugyanakkor a nyelv, illetve maga az irodalmi szöveg létrejötte után önálló életet él, a valóság lényegi tartalmainak önkéntelenül is hordozójává, kifejezőjévé válik. Prágai Tamás *Komolyhon tartomány illesztékei* című tanulmányában ugyancsak a költő „kötött formájú, játékgazdag, a megfigyelés pontosságát a nyelvi közlés áttételességével elegyítő” verseiről beszél.

Az idei Szauer-kötet, a *Kódolt krónika* rövid, 8–14 soros, nagy műgonddal megformált verseket tartalmaz. Bratka László briliánsköhöz hasonlítja e műremekeket, hiszen azok a költői szubjektumot körülvevő látványt megsokszorozva egy középpont felé irányítják. A modern költészet klasszikus formákhoz való visszahajlásának lehetünk tanúi a kötetben, melyre – kortárs irodalmat is olvasó, tanító bölcsészek, valljuk meg – a magyarhoni literatúrának igen-igen nagy szüksége volt már. Jómagam Áprily kései négysorosaival látom rokonnak Szauer Ágoston verseit, s ugyanígy kettejük költői világa között is dialogicitást érzek. A nagy elődhez hasonlóan Szauer is állóképeket rögzít – akárcsak a németalföldi miniatürfestészet –, s a *Történések* című vers így vall erről a látásmódról: „Egyszerre mennyi mozzanat van! / Mindent a képzelet se pótol.” A sok főnév és melléknév használata szembeötlő névszó-dominanciát eredményez. Az *Ima* című költemény – litániás ihletésű – konklúziója szerint a vég nélkül mondott, „szinte megható” szavak ritmusa a fontos, mely „kimondhatatlanul” tárja fel „az elvont, nyelv előtti szerkezetet”, tehát még ebben a verbalításra alapozott versben is a névszók határozzák meg az összképet. A *Szenika* című vers ugyancsak ezt a mozgás-állás kettősséget fejezi rendkívül tömören, frappánsan: „Minden terep koncentrikus, / folyton egy drámát indukál.” Szauer Ágoston művein látszik, hogy nem a kényszer szülte azokat; az író költészetszeretete süt verseiből: klasszicizáló elődei példájára nem elégszik meg félig gondolt költői képekkel, csiszolatlan mondatokkal, kifejezésekkel: a legjobbat akarja. A *Bejegyzés* című vers tanulsága szerint

„Oly sűrű minden mozzanat!”, s a nyelvi kifejezés terjedelmi minimumához közelítve költészetét megfogalmazza a talán legérvényesebb, legtalálóbba három sornyi hivatását: „És versen, szóból szőtt szítán / a lényeg átsuhan simán, / s csak néhány testes jel marad.” A „testes jel”, a vers ugyan „csak” egyfajta „maradék”, mégis a lényeg, a közlendő valóság hordozója, s mint ilyen az örök művészet eszköze.

Ha igaza van Arisztotelésznek, s a művészet valóban mimézis, utánzás, akkor Szauer Ágoston az alkotó tevékenységet nagyon magas szinten űzi. Megérdemli a figyelmünket.

***

Aranyvillamoson Böszörményi Zoltán:
Aranyvillamos. Harmadik szakasz. Kalligram, Pozsony, 2005.

Az 1951-ben Aradon született és Nyugaton élő Böszörményi Zoltán idei kötete immár a harmadik az Aranyvillamos-kötetek sorában. Bár a modern irodalomélet-központú irodalomtörténeti gondolkodás tagadni igyekszik a szerző és a mű közötti bármiféle kapcsolat létezését, költőnk esetében alighanem azért van valamiféle összefüggés az alkotó életrajzának mozgalmas-sága, „mobilitása” és a művek mozgalmassága között. Böszörményi Zoltán erdélyi származása ellenére kanadai állampolgár, mégis felváltva három helyen (Kanadában, Romániában és Monacóban) él. Orbán János Dénes szerint ennek köszönhetően maga a kötet is „egy ízig-vérig nemzetközi produkció”, bár én ezt az internacionalizmust a tematikára is igaznak érzem: a legkülönbözőbb helyszíneken (Torontó, Bora-Bora, Monaco stb.) íródott verseket kötött egy csokorba a költő. S talán az sem véletlen, hogy az ugyancsak világjáró kortárs költőóriástól, Faludy Györgytől idéz mottót kötete elején. Míg a sorozat első két kötete a pécsi Jelenkor gondozásában látott napvilágot, addig a „harmadik szakasz” Pozsonyban, a kitűnő szlovák grafikus, Albert Marenčin illusztrációival.

A Faludy által emlegetett „rúna jelek, titkos hieroglifek” sorát találjuk a kötetben, s igaznak látszik Legeza Ilona véleménye is, mely szerint „rövid versek, epigrammák, emblémák, versrejtvények, versaforizmak, enigmatikus töredékek, haiku-féleségek” adják a könyv anyagát. A rövid versek mindezek ellenére egyenként is lezárt, kerek egészet alkotnak, s noha a kötet fejezetekre van osztva, ezeket esetleg közös tematikájuk révén te-

kinthetjük ciklusoknak. A versek kidolgozottsága szembezőkő modern költészetünk tükrében: ritkának mondható ez a babitsi tökéletességre törekvés.

A kötetet keretszerűen az *Aranyvillamos/Somallynara* verskettős vezeti be, illetve zárja le. Az első költeményben a költő generációja számára már-már mitikussá nemesült Aranyvillamos „régmúltból jött postakocsiként” bukkan fel „a köd öléből”. „Elszalasztása”, „aranyának elvesztése” végzetes hiba, vissza nem hozható pillanat. A költő lekési a „reményét éltetőt, a világ legnagyobb kincsét”, s az egész kötet azután ennek az elvesztett Édennek a keresése. A villamos „rám vár, vagy épp valakire, hogy felszálljon”, hiszen ez a „rendeltetése” „karcsú, vörösarany teste lassan kibomlik a ködből”, s majd „a köd ölében pihen” meg, azaz – véglegesen – megragadhatatlan (mert autonóm), tünekeny a művészet e szimbóluma.

A végeken című fejezet első verse, *A pont* tömörségét, közlésértékét tekintve valódi miniatűr remekmű, Legeza Ilona szavával „afféle leibnizi monász”, mely önmagában is lezárt, kerek nyelvi univerzumot teremt. Az „eleven, örökmozgó, termékeny ihlet”, „az élet és a mérce, nélküle nincs egyensúly tétel” – a megfogalmazás leginkább Weöres Sándor Tao Te King-fordítását juttatja eszembe. A szentenciaszerűségnek a világirodalomban több évezredes hagyományai vannak, s éppen a távolkeleti bölcsék stílusát képviseli e versében a költő. A *Kinek?* című verse hasonló tömörséggel, világossággal fogalmaz: „Kösziklához láncolt elvek / kit nevelnek, magasba kit / emelnek? Kié a bilincs, / ha a megoldáshoz kulcs / soha nincs?” A költői kérdés fájón hasít a mai magyar mindennapokba, 2004. december 5-e után végképp aktuálisan: „Kié az ígélet, / ha valósággá nem érett?” S ahogyan azután a *Harc és bukások* végén előfordul ismét: „megműteni nem lehet / eszméket és rímeket”. De a költőtől távol áll az olcsó politizálás: a mindennapokból leszűrt tapasztalatait egyetemes érvényű, örök formákba önti. A *Kairóban lángok* című szonett formailag kitűnően kidolgozott, gyönyörű vers az elmúlásról. A „szertemállott, illó ködbe dermedt homokidegenben”, „az alélt Édenkertben” felmerül a kérdés: „Hát ide siettem?” „Sorsom ne tolja a délibáb törött kerekű szekerét!” – sok csalódással terhes mindennapjainkban az ilyen sorok menedéket, megnyugvást nyújtanak.

A kötet érdekes darabja s a korábbiaknál összefüggőbb ciklusa a *Majorana látomása* címet viseli. Ettore Majorana atomfizikusnak, az atommaghasadás elmélete megteremtőjének rejtélyes eltűnése ihlette Böszörményi Zoltán versciklusát, melyet ezúttal a közös téma fűz koherens egészévé. A versek sorában azonban a mindennapos dolgok mellett (utazás, kirándulás, bosszankodás) több szokatlan verscímmel is találkozunk

(*Majorana gondolja Vajda Jánosról; Majorana Tolsztoj utolsó útjáról; Majorana írja Szilágyi Domokosról; Majorana repülni tanul*); s ha máshonnan nem, hát ezekből biztosan kiderül az olvasó számára, hogy valójában az író bújik itt Majorana bőrébe, s fogalmazza versebe gondolatait. A Szilágyi Domokosról írott versben is jól megfér egymás mellett a szent és a profán: a „Csillaghullás” (!) mellett ott az „Allianz nemzetközi biztosító társaság”, de „kódolt létünkben” minden előérzetünk dacára szabadon „pihenhetünk, (...) feledve jelent, jövőt, múltat”. Ennél biztatóbb sorokat ritkán olvashatunk kortárs magyar költészetünkben.

Tóth Zoltán

Nyitott Műhely

2003 június Ajpin, Jeremej • július Rott József • augusztus Nagy Zoltán Mihály • szeptember Körmendi Lajos • október Csender Levente • november Jókai Anna • december Marsall László

2004 január Kalász Márton • február Határ Győző • március Daczó Árpád Lukács • április Nagy Gábor • május Penckőfer János • június Lázár Ervin • július Buda Ferenc • augusztus Kiss Benedek • szeptember Kovács István • október Nagy Gáspár • november Mezey Katalin • december Agh István

2005 január Léka Géza • február Görömbei András • március Dobozi Eszter • április Csoóri Sándor • május Szentmártoni János • június Csiki László • augusztus Farkas Árpád • szeptember Bodor Ádám • október Tózsér Árpád • november Szörényi László • december Vasadi Péter

2006 január Méhes György • február Szakonyi Károly • március Ferenczes István

Hungarovox Kiadó

1137 Bp., Radnóti Miklós u. 11. Telefon: 340-0859

Fax: 239-0578 E-mail: kaiser@hungarovox.hu

HUNGAROVOK-KÖNYVBEMUTATÓK

Magyarok Háza – Csontváry Terem

Április 24. (hétfő) 16.30:

Demeter József: *MAGYARDELLŐI NAPDALOK* (lírai szociográfia).

A könyvet ismerteti Szócs Zoltán

Rátkai Klub – Április 26. (szerda) 18 óra:

Pozsgai Györgyi: *A HETEDIK AJTÓ* (esszék)

Véghelyi Balázs: *FÁN FÜGG A VILÁG* (versek)

A könyveket ismerteti: Baán Tibor, illetve Madarász Imre.

A szerzőkkel beszélget Kaiser László.

Közreműködik:

ifj. Csoóri Sándor és az Ifjú Muzsikás együttes.

Magyar Írószövetség Klubja – Május 3. (szerda) 17 óra:

Baán Tibor: *FÉNYEK A LABIRINTUSBAN*

(esszék és tanulmányok)

A könyvet bemutatja Csiba Zsolt.